

Verslag QA-team Revisie ROSA

Vrijdag 20 januari 2023, 10:00-12:00

Aanwezig

Bram Gaakeer (OCW), Maarten de Niet (FORA), Mark de Jong (HOSA/HORA), Marc Berenschot (HORA), Joël de Bruin (MOSA), Leon Sprooten (MORA), Joeri van Es (ROSA Werkgroep Samenhang), Dennis Heringa (ROSA Beheerteam), Remco de Boer (ROSA Beheerteam), Brian Dommissie (ROSA Beheerteam)

Afwezig

Bas Kruiswijk (MORA), Gerald Groot Roessink (DUO), Yassine Lamchacht (DUO), Erik Borgers (ROSA Beheerteam)

Agenda

1. Mededelingen / verslag
  - Verslag 23-11-2022
2. Nieuwe opzet voor architectuurkaders
3. Werkvoorraadoverzicht

1. Mededelingen en verslag

Bij de meeste (alle) leden van het QA-team wel bekend: de Standaardisatieraad is op 8 december 2022 akkoord gegaan met de nieuwe ROSA en heeft formeel het project decharge verleend. Mark en Leon hebben vanuit hun perspectief aanvullend een praatje gehouden hoe zij de nieuwe ROSA en de samenwerking hebben ervaren.

De opzet voor het beheer (Beheerteam, QA-team, input vanuit expertgroepen) werd met instemming ontvangen hoewel er nog wel vragen waren over:

- Samenstelling QA-team: Vanuit een van de AR-leden kwam de vraag waarom er geen private partijen in dit team zitten. Reden hiervoor is dat bij de samenstelling vanuit de AR van het QA-team in 2021 de vertegenwoordigers van de private partijen aangaven dat ze de opzet waarin ze in werkgroepen vooraf en in de AR achteraf mee konden denken en beslissen prima vonden en geen noodzaak zagen om ook in het QA-team te participeren. Brian heeft in de SR gezegd dat partijen die mee willen doen in het QA-team (actief of als agendalid) zich bij hem kunnen melden, maar zal daar nog wel een keer actief achteraan gaan want uit zichzelf gebeurt dat niet.
- Beoordeling in QA-team: met welke meetlat wordt dit gedaan? In principe zou de AR hiervoor iets moeten neerzetten is het antwoord geweest, maar Brian wil graag toch even de mening van de QA-teamleden peilen. Bram vindt de vraag niet juist, de architectuurkaders worden in principe bepaald door de AR (en SR) en de AR stelt ook de inhoud en structuur van de ROSA vast. Die inhoud wordt ontwikkeld vaak in werkgroepen. Het QA-team controleert of de opgeleverde producten voldoen of bijdragen aan de kaders en kijkt daarbij ook naar de samenhang. De verschillende rollen die een QA-team lid heeft moeten we uit elkaar houden, stelt Bram, we ontwikkelen geen inhoud in het QA-team. Brian stelt dat het QA-team niet helemaal los van de inhoud haar beoordeling doet en haar adviezen opstelt. Leon beaamt dat, je bewaakt de kwaliteit door procesmatig de rollen te scheiden. Maar een inhoudelijke beoordeling is in het QA-team wel aan de orde want niet iedereen is rechtstreeks betrokken bij

de realisatie. We houden ons daarnaast aan de algemeen geldende structuren van architectuurontwikkeling, gebruiken we Archimate, sluiten aan bij de NORA etc. Zo heb je de besluitvorming en inhoud van elkaar gescheiden, je hebt aansluiting bij de facto standaarden en werkwijzen en de inhoudelijke kwaliteit heb je met de collectieve expertise van het QA-team geborgd.

Joël vraagt naar aanleiding van de werkgroep Samenhang van de afgelopen dinsdag of we als QA-team ook een soort van beheerdocument moeten gaan opleveren zoals dat daar besproken is. Brian geeft aan dat die discussie al een tijdje loopt naar aanleiding van het instellen van de diverse gremia die werken aan de doorontwikkeling en beheer van de ROSA. Hij wil ervoor waken dat er overall losse beheerdocumenten gaan ontstaan en daarom is er welbewust gekozen voor een pagina Beheerproces op de ROSA wiki waarin tekst en uitleg staat over de verschillende taken en verantwoordelijkheden van die gremia. Zo houd je overzicht en zie je ook de samenhang. Daarnaast is er de wens om ook op Edustandaard.nl zichtbaarheid te creëren over de ROSA. Werkgroepen die echt een afspraak onder hun hoede hebben zoals het Redactieteam ROSA Begrippenkader (met het begrippenkader zelf en het KOI-model) zijn daarom opgenomen als Edustandaard-werkgroep. Ook voor de werkgroep Samenhang zal dit zo ingericht worden. Bovendien is er al een sectie op Edustandaard met tekst en uitleg over de ROSA, waar alle betrokken gremia kort worden toegelicht. (<https://www.edustandaard.nl/rosa/> met over het beheer <https://www.edustandaard.nl/rosa/rosa-beheer/>). Afspraak is daarbij dat van het QA-team net zoals van de AR en de SR er ook een overzicht komt van alle bijeenkomsten incl. agenda's en verslagen.

Brian kan voorts melden dat vanuit het Surf-architectenteam in ieder geval een architect (Frank Grave) aan gaat schuiven bij het ROSA Beheerteam. Dat gaat helpen bij het (laten) uitwerken van onderwerpen op de werkvoorraad waarbij de expertise ook of zelf meer ligt bij het hoger onderwijs. Menno Scheers, coördinator van het Surf-architectenteam, is agendalid geworden van het QA-team. Mark kan melden dat voor wat betreft de bemensing vanuit het ho van gremia als het QA-team (maar ook in de SR, waar op dit moment het ho niet goed is vertegenwoordigd) hij al afstemming heeft met Tom van der Veen van Surf. Daar worden nog stappen in gezet.

Verslag en acties van 23-11-2022:

- Het werkvoorraadoverzicht staat nu op <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht> en wordt maandelijks ververst. Vorige keer hebben we het werkvoorraadoverzicht minutieus doorgenomen en prioritering aangepast op basis van adviezen.
- Naar aanleiding van de actie: Nadenken hoe de ROSA in de toekomst wellicht kan helpen inzicht te bieden in lopende architectuur-ontwikkelingen. In het verslag is de discussie goed weergegeven. Vraag is of we dit punt in de AR moeten agenderen?
  - Bram geeft aan dat we dit moeten verankeren in ons werkproces. Als er behoefte is aan het uitwerken van bepaalde onderdelen, dan moet dat ergens belegd worden. Vanuit het QA-team kan bijvoorbeeld een advies worden gegeven richting AR dat er zo'n behoefte is.
  - Joël geeft aan dat zo'n proces lang niet altijd wordt gelopen. Als voorbeeld noemt hij Edu-v waar hijzelf, Remco en Dirk Linden zitting hebben in de Edu-v architectuurraad. *"We lossen het hebben en houden van inzicht deels zo op door zelf zitting te nemen in allerlei overleggen en elkaar te informeren. Maar dat gaat lang niet altijd lukken, bijvoorbeeld in de koppelingensfeer worden er allerlei activiteiten ontplooid waarvan we het van elkaar (en anderen) gewoon niet weten. Als ik bij mijn eigen collega's informeer*

hoe ze dit willen aanpakken dan krijg ik terug dat ze dit voor het eigen domein wel in de smiezen houden, maar ik krijg ook terug dat ze dit niet voor de hele onderwijssector en Nederland bij kunnen houden. Ik hoop dus dat we iets kunnen bedenken waarbij we dit beter kunnen faciliteren. En ik denk dat het ook meer iets voor Edustandaard als geheel dan alleen voor de ROSA."

- Bram beaamt dat dit in zijn ogen ook precies het issue is. *"Er gebeurt heel veel, maar hoe houden we het overzicht. Met de ROSA hebben we gemeenschappelijke referentie waarmee we relaties kunnen leggen tussen ontwikkelingen en zo inzicht verwerven."*
- Leon meent dat het niet alleen maar om inzicht gaat. *"Je bent op een bepaalde plek bezig om architectuur en standaarden te ontwikkelen en dan word je geconfronteerd dat er op een andere plek ongeveer hetzelfde gebeurt. Het gaat dus niet alleen maar om het inzicht maar ook om het maken van keuzes en waar het primaat ligt waar we op aan moeten sluiten. Het is ook een governance-kwestie."*
- Bram: *"De aanpak die we zoeken gaat inderdaad niet alleen over inzicht verwerven, maar ook afspraken maken over werkverdeling, over samenhang creëren. De besluitvorming ligt dan wel niet bij het QA-team maar wel kunnen we bijdragen aan die aanpak."*
- Joël: *"Misschien ben ik iets te blauw door het allemaal te willen weten, maar hoor als ik dit bespreek wel eens, 'dan ga je toch praten met die mensen', maar dat is mij net iets te vrijblijvend. De aanpak zal toch ergens in het midden moeten liggen."*
- Leon: *"Dat is me inderdaad ook iets te weinig, dat praten met elkaar. Als iedereen denkt overal van te zijn, dan creëren we een groot probleem."*
- Joël: *"Er is voor dit onderwerp ook een link naar de Informatiekamer waar in relatie tot de Groeifondsprojecten ook de wens tot samenhang is geuit."*
- Bram: *"Dat klopt helemaal, hoewel de scope daarvan dus beperkt is tot die projecten, is de wens niet veel anders dan wat wij hier bespreken. Als in het kader van de Groeifondsprojecten daarvoor een aanpak wordt bedacht dan zouden we daar heel goed op aan kunnen sluiten in een breder verband."*
- Brian: *"Deze discussie samenvattend merk ik dat we met zijn allen het een belangrijk issue vinden om aandacht voor een aanpak te gaan vragen. Waarbij inzicht krijgen een belangrijke eerste voorwaarde is, als je geen inzicht hebt dan kan je je ook niet ergens druk over maken. Maar inzicht is niet genoeg, je wilt niet dat er dubbel werk wordt gedaan in het onderwijsdomein en al helemaal niet dat bepaalde ontwikkelingen niet met elkaar verenigbaar zijn. Ik stel dan ook voor om een memo voor te bereiden samen met enkele leden van het QA-team en deze ter ondersteuning van een discussie in te brengen in de AR. In de komende AR zal ik dit ook aankondigen."* Dit wordt door het QA-team onderschreven.
- *"Voor het product ROSA kan het betekenen dat we een pagina of iets dergelijks inrichten, waarop we inzicht en referenties weergeven over architectuurontwikkelingen op bepaalde vlakken. Maar goed, dat is mogelijk een vervolgstap."*
- Acties rondom Toepassingspatronen en nieuwe landingspagina voor IV-domeinen. Dat is nog niet uitgevoerd want door de nieuwe structuur van de architectuurkaders verandert ook onze kijk op de IV-domeinen.
- Mapping op 5-laagsmodel NORA: Is nu een apart item in de navigatiestructuur in de linkerkolom (onder het hoofdonderwerp Samenhang met andere architecturen) verwijzend naar een eigen pagina. Ook bij het metamodel is een link opgenomen naar deze pagina. Het QA-team keurt de resultaten goed.

- Onderwijsdeelnemer als preferente aanduiding (ipv onderwijsvolger) is overal doorgevoerd in de ROSA (in teksten en modellen). Ook als begrip opgenomen in het ROSA Begrippenkader. Nog een ding dat is doorgevoerd zonder dat daarvoor eerst vooraf goedkeuring is gevraagd:
  - Begrippenmodel omgedoopt naar Begrippenkader: Daarmee is de aansluiting verbeterd met de NORA en het NORA Begrippenkader en andere (overheids-)architecturen. In MIM wordt een "model van begrippen" wel gezien als niveau 1 maar wordt er ook in dezelfde paragraaf gezegd dat dit niveau buiten scope valt. Begrippenmodel is dus eigenlijk geen formele aanduiding.
  - De leden van het QA-team vinden dat de aanduiding Begrippenkader ook beter het kaderstellende karakter die met het ROSA Begrippenkader beoogd wordt weergeeft. Het lijkt qua aanpassing een kleinigheid maar de implicatie ervan is een stuk groter. Een implicatie die we ook voor ogen hebben met zijn allen. Kortom, een terechte aanpassing.

BESLUITEN:

- Opstellen van een advies aan de AR over het verkrijgen van een aanpak voor inzicht en voor governance ten aanzien van architectuurontwikkelingen in het onderwijsdomein

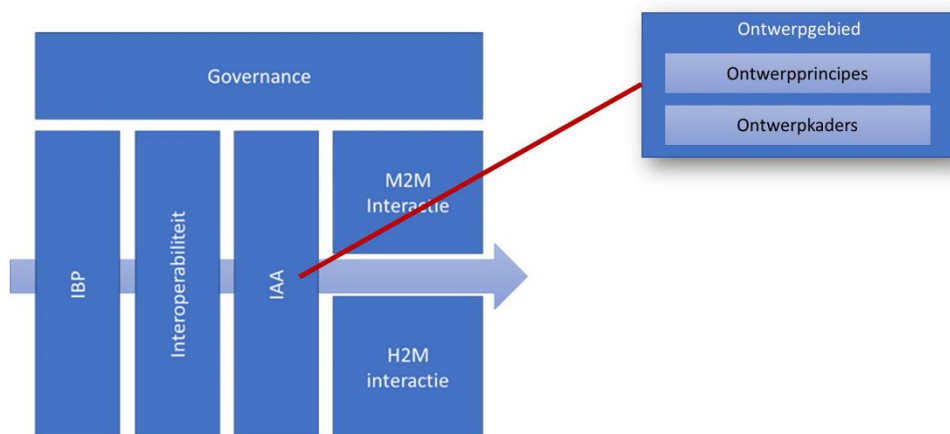
ACTIES:

- Beheerteam met QA-team: opstellen van een memo voor de AR van 20 april met bovenstaand onderwerp. NB te bespreken in QA-team van 4 april.

2. Nieuwe opzet voor architectuurkaders

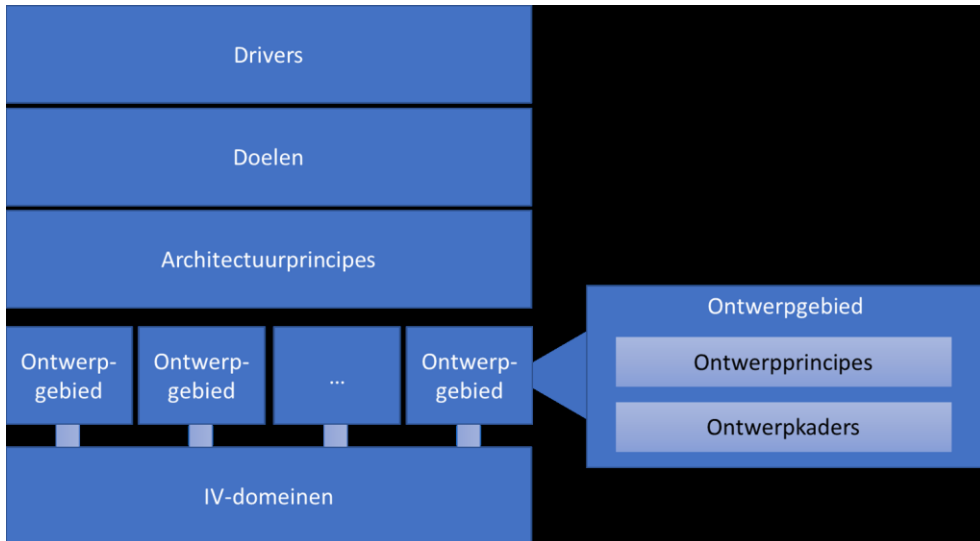
Remco de Boer licht aan de hand van een presentatie de revisie van de ROSA architectuurkaders toe. Onder architectuurkaders verstaan we het geheel van drivers en ontwerpgebieden zoals ze nu in de ROSA zijn uitgewerkt. De uitwerking zoals die op 10 november 2022 in de gereviseerde ROSA gepubliceerd is, is een opgeschoonde versie van die van de oude ROSA, waarvan bij oplevering al is aangegeven dat die qua structuur en qua inhoud nog op de schop zal gaan o.a. door input en wensen vanuit werkgroepen Toegang, IBP en Edukoppeling. Architectuurraad heeft in de bijeenkomst van 10 november, bij oplevering van het project Revisie ROSA, aangegeven dat de verdere uitwerking een zeer hoge prioriteit heeft. De voorgestelde uitwerking is een coproductie tussen de werkgroep Toegang en het ROSA Beheerteam.

De huidige structuur van ontwerpgebieden is opgedeeld per doel. Bij nadere analyse is gebleken dat deze manier van indelen niet flexibel is en niet voldoende inzicht geeft in onderlinge samenhang en

overzicht van bijvoorbeeld IV-domeinen. Het zorgt nu al voor veel ontwerpgebieden met een risico op wildgroei wanneer meer doelen ontstaan.

In de voorgestelde nieuwe structuur is het voorstel om doelen los te koppelen van ontwerpgebieden.

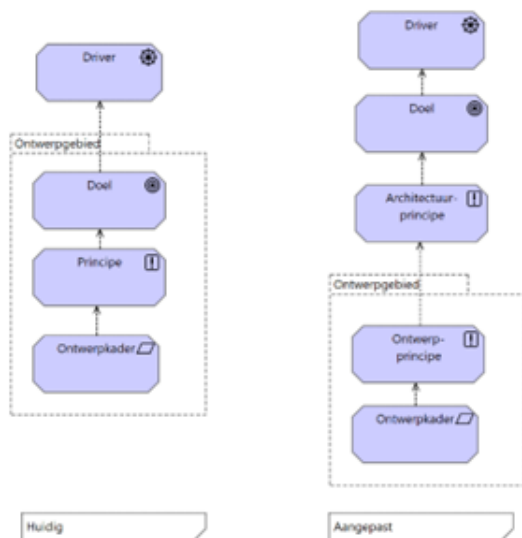
Die doelen laten we aansluiten bij de kwaliteitsdoelen zoals die nu ook (per 1-1-2023) in de NORA worden gehanteerd. Die kwaliteitsdoelen komen ook overeen met de waarden die onder meer in de Waardenwijzer zijn opgenomen en door invulling te geven aan deze doelen in de verdere uitwerking naar principes en kaders is daarmee ook invulling gegeven aan de wens om

waardengedreven belangen af te wegen bij het ontwikkelen (nu nog een ontwerpgebied). Bovendien is mede door de input vanuit de werkgroep Toegang ervoor gekozen om meer algemene *Architectuurprincipes* boven de ontwerpgebieden te plaatsen, die architectuurprincipes zijn nl. in veel gevallen van kracht voor meerdere ontwerpgebieden. Binnen de *ontwerpgebieden* kunnen dan *ontwerpprincipes* en *ontwerpkaders* worden opgesteld die specifiek invulling aan het ontwerpgebied.

Ontwerpgebieden kunnen van elkaar 'overerven'. Iets wat al bedacht is als ontwerpkaders voor IBP hoeft je dan niet nog een keer uit te werken voor bijv. IAA/Toegang. Bij de uitwerking van het ontwerpgebied IAA mag je dus veronderstellen dat de IBP-kaders er zijn en dat die ook gelden voor IAA. Ontwerpkaders kunnen dus bij elkaar komen bij de inrichting. Als je naar de inrichting gaat, dan kan je de kaders met elkaar combineren bijvoorbeeld in patronen.

De IV-domeinen bieden een blauwdruk voor de inrichting, dat is het hoofdonderwerp van de IV-domeinen, en dat laten we ook in de naamgeving van de IV-domeinen beter tot uitdrukking komen:

1. IV-domein 'Inrichten gegevensinteractie' (was: "Gegevensuitwisseling")
2. IV-domein "Inrichten Identity & Access Management (IAM)" (was: "Toegang")
3. IV-domein "Inrichten IBP-maatregelen" (was: "IBP")

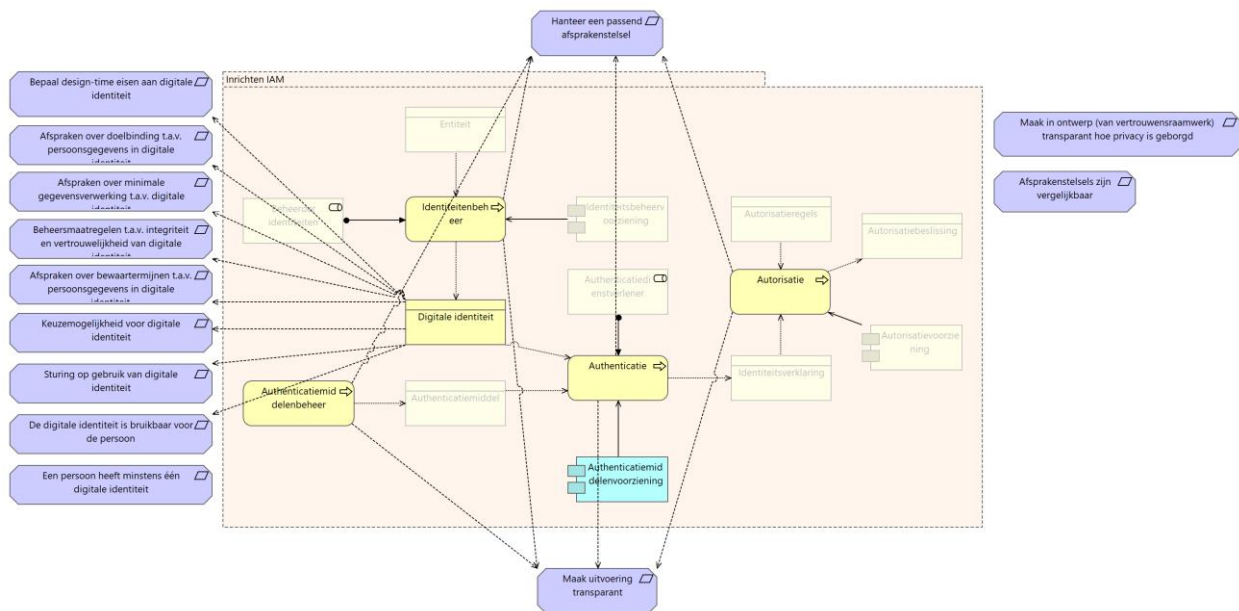
Deze nieuwe indeling heeft een ook beperkte wijziging van het ROSA metamodel tot gevolg (zie hiernaast). De hiervoor benodigde aanpassing aan het metamodel van ROSA bestaat uit:

- (a) Het positioneren van Doel *buiten* ontwerpgebied
- (b) Het onderscheiden van Architectuurprincipe en Ontwerpprincipe, en het positioneren van Architectuurprincipe *buiten* ontwerpgebied

De structuur hebben we getoetst aan de kaders die de werkgroep Toegang reeds had opgesteld. De structuur hielp de werkgroep om de eigen kaders beter te ordenen en ook kwam men erachter dat bepaalde ontwerpkaders

niet expliciet waren gemaakt als ontwerpkader maar als implicatie van een ontwerpprincipe waren opgesteld.

Een eerste uitwerking voor IAA/Toegang is als voorbeeld bijgevoegd. Het maakt het nu ook beter mogelijk om voor het IV-domein *Inrichten IAM* ook de relevante kaders te kunnen koppelen (zie hieronder) aan de procesgang (processtappen en objecten).

Bram geeft aan dat de hele opzet voor bijv. het werk van de werkgroep Toegang veel meer flexibiliteit oplevert. Authenticatie kent een normenkader voor betrouwbaarheid dat in het kader van IBP eigenlijk moet worden opgesteld. Dat wil je niet nog een keer over moeten doen maar meteen wil je dat gebruiken. Daar heeft de werkgroep best lang mee geworsteld. Ook bij het beschrijven van een toepassingspatroon heb je veel meer nodig dan waar je strikt binnen de werkgroep over gaat.

Mark vindt de nieuwe structuur een goede ontwikkeling. Het biedt de mogelijkheid om het hergebruik uit andere stelsels te kunnen overnemen. In de uitwerking moeten we kijken of het allemaal past of dat bijstelling nodig is. Die inwerking

Leon Sprooten geeft aan dat hij bij slide 6 van de presentatie al “verkocht” was, het biedt ook zijn inziens meer flexibiliteit niet alleen binnen de ROSA zelf maar ook in de aansluiting met andere architecturen.

Wel aandacht voor wat de aanpassing van het metamodel voor impact heeft op de sectorale referentiearchitecturen. Dat zal in de werkgroep Samenhang ook aan de orde moeten komen.

BESLUITEN:

- Nieuwe structuur voor architectuurkaders en aanpassing van metamodel wordt goedgekeurd.
- Structuur zsm na positief besluit AR op ROSA wiki publiceren ipv de huidige structuur.

ACTIES:

- Beheerteam: De nieuwe structuur in de ROSA publiceren incl. uitleg. Vulling wordt incrementeel gerealiseerd.
- Beheerteam + werkgroep Toegang: Inhoud van de werkgroep Toegang publiceren in de nieuwe structuur.
- Werkgroep Samenhang: impact bespreken van deze nieuwe opzet.
- Remco: mailt de presentatie naar alle leden van QA-team

3. Werkvoorraadoverzicht

Er zijn geen wijzigingen op het werkvoorraad.

Mark meldt dat de review van de ketenvoorzieningen bij Surf nu ligt en dat hij dit nog met de afzonderlijke architecten moet bespreken. Brian hoopt dat dit, ook al is de prio niet heel hoog, snel gebeurt, om de zichtbaarheid van het ho in de ROSA te vergroten.

Brian geeft aan dat hij conform de afspraken in het beheerproces ook een uitwerking gaat maken van de release notes voor de komende AR. Inmiddels gebeurt:

https://rosa.wikixl.nl/index.php/Release_notes

Dit zal voor elke AR weer geschieden.

4. Vergaderschema QA-team 2023

Behalve deze vrijdag 20 januari, zullen de QA-team bijeenkomsten alle op dinsdagochtend (van 10:00 tot 12:00) gaan plaatsvinden, telkens minimaal 2 weken voorafgaand aan de Architectuurraad plus nog eentje in november om we werkvoorraad voor het jaar erop op hoofdlijnen te bepalen.

De volgende dagen zijn nu vastgelegd en gecommuniceerd:

- Dinsdag 4 april
- Dinsdag 6 juni
- Dinsdag 26 september
- Dinsdag 28 november